Statsforvalteren i Nordland

Vår dato: 11.12.2024
Vår ref: 2024/5062
Deres dato:
Deres ref:

Sortland kommune
Postboks 117
8401 Sortland

Saksbehandler, innvalgstelefon
Marit Vorren, +4775531568

Uttalelse - høring - planstrategi 2024-2027 og forslag til forenklet planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2024-2034

Vi viser til høring av planstrategi 2024-2027 og forslag til forenklet planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2024-2034 som Statsforvalteren mottok 29. oktober 2024.

Statsforvalteren skal medvirke i planleggingen slik at nasjonal politikk blir gjort kjent og iverksatt. Dette gjør Statsforvalteren blant annet gjennom skriftlig tilbakemelding på kommunens planstrategi og i plansaker. Til grunn for denne tilbakemeldingen ligger Plan og bygningsloven §§ 10-1 og 11-1, FNs bærekraftsmål og Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027.

Kunnskapsgrunnlaget
Hensikten med kunnskapsgrunnlaget er å gjøre både folkevalgte og administrasjonen i stand til å ta kunnskapsbaserte beslutninger. Plan og bygningsloven (pbl.) § 3-1 er tydelig på at planlegging i kommunen skal være realistisk og ikke mer omfattende enn nødvendig. Det handler om å avdekke reelle behov og ha oversikt over utviklinga og tjenesteproduksjon i kommunen.

Kunnskapsgrunnlaget, som har en god struktur og klart språk, gir en god oversikt over status i kommunen og beskriver samtidig utviklingstrekkene i Sortland godt. Statsforvalteren mener det er positivt at det også sees på relasjonen mellom kommunen og regionen, samt Europa og resten av verden. At dokumentet er bygd opp rundt bærekraftsdimensjonene er en styrke, og gjør det enklere å forstå bærekraftsmålene.

Statsforvalteren savner likevel mer informasjon på flere områder. For å sikre en trygg hverdag i Sortland kommune må hensynet til samfunnssikkerhet og beredskap vektlegges i planleggingen. Vi savner en mer inngående drøfting av tidsaktuelle problemstillinger, spesielt gjelder dette risiko som følge av klimaendringer slik som; økt nedbør, stormflo og havnivåstigning. Planmyndigheten har ansvaret for å påse at samfunnssikkerhet ivaretas i planleggingen. Kommunens rolle som planmyndighet må ses i sammenheng med kommunens ansvar som beredskapsmyndighet, jf. Sivilbeskyttelsesloven.

Vi vil derfor minne om Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027 - regjeringen.no herunder pkt. 63 som presiserer viktigheten av et oppdatert kunnskapsgrunnlag:

Samfunnssikkerhet og beredskap vektlegges i planleggingen. Risiko- og sårbarhetsanalyser bygger på oppdatert kunnskap og legges til grunn for plan- og byggesaksbehandlingen.

Statsforvalteren vil peke på viktigheten av sikre forsvarets arealbehov slik det også kommer frem av de nasjonale forventningene. Sortland er vertskommune for Kystvakta, dette må hensyntas i kommunens planlegging og fremtidsperspektiv med et trusselbilde i stadig endring.

Kommunen bør også skaffe seg en oversikt over arealbruken i kommunen. Et arealregnskap bør foreligge som premiss for utvikling av arealstrategiene i samfunnsdelen, for å sikre at disse i størst mulig grad gjenspeiler reelle behov. I den grad dette ikke er tilfelle, bør kommunen ha som arealstrategi at et slikt regnskap skal foreligge som grunnlag for revisjon av kommuneplanens arealdel. Arealregnskapet skal vise tilgjengelige utbyggingsmuligheter til ulike formål, etter fjerning av områder som av ulike årsaker verken kan eller bør bygges ut (planvask).

Selv om det skrives mye bra om kommunens intensjoner om å ta vare på naturen og dens bæreevne i forhold til vekst og utvikling, nevnes det lite om status for naturmangfold i kommunen. Det er bra at kommunen legger opp til å utarbeide en naturmangfoldplan, men kommunen bør allerede nå si noe om hvordan det står til med dagens kunnskap om naturmangfold og hvordan det påvirker kommunens (plan)arbeid med tanke på vekst og bærekraftig utvikling.

Temaer som folkehelse, boligpolitikk og samfunnssikkerhet er omtalt i både planstrategi og planprogrammet til samfunnsdel, og vil bli fulgt opp ulike planer. Dette er også informasjon som bør inngå i kunnskapsgrunnlaget, herunder helhetlig ROS, folkehelseoversikt og en oversikt over boliger og behov for ulike typer boliger.

Statsforvalteren savner også en grundigere beskrivelse av primærnæringene i kommunen. Landbruk, reindrift og utmarksressursene er viktige for samfunnssikkerhet og beredskap, matproduksjon, bosetting, verdiskapning, kulturlandskap og som grunnlag for nye, grønne næringer.

Planstrategi
Kommunestyret skal i arbeidet med planstrategien ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, jf. pbl. § 10-1. Sortland kommune har i planstrategien vurdert om kommunens planer skal foreslås som nye, videreføres, revideres eller oppheves/erstattes. Det er en betydelig jobb som er gjort, men Statsforvalteren mener kommunen burde ha redegjort bedre for hva som ligger til grunn for valget om å videreføre, oppheve osv.

Sortland kommune har besluttet å revidere gjeldende kommuneplan samfunnsdel, som ble vedtatt i februar 2022, og har utarbeidet et forenklet planprogrammet. Selv om planen er relativt ny, er det positivt at kommunen gjør en begrenset revisjon. Kommuneplanens samfunnsdel skal gi retning for samfunnsutviklinga og er ett av kommunestyrets viktigste styringsverktøy.

Det er positivt at kommunen prioriterer overordnet beredskapsplan. Statsforvalteren savner imidlertid prioritering av andre lovpålagte planer, slik som helhetlig ROS-analyse og plan for oppfølging av samfunnssikkerhet- og beredskapsarbeidet.

Kommunedelplan for energi og klima ble vedtatt i 2010 og foreslås erstattet som temaplan for klima og miljø. Det er positivt at kommunen har kommet i gang med den nye planen og at kommunen

også jobber med en ny plan for naturmangfold. Disse planene bidrar til et godt kunnskapsgrunnlag i arbeidet med kommuneplanens arealdel og byplanen. Som det også nevnes i kunnskapsgrunnlaget, har kommunen mottatt 150 000 kroner i klimasatsmidler fra Miljødirektoratet til å kartlegge karbonrike arealer med oppstart i 2024. Dette er et viktig prosjekt som kan bidra i arbeidet med arealplanene fremover.

En beitebruksplan for den samlede beitebruken og beitepotensialet i utmarka i kommunen, vil gi kommunen en god oversikt over beiteressurser og beitebruk i utmark. En slik plan vil være et godt kunnskapsgrunnlag når kommunen skal rullere kommuneplanens arealdel. En beitebruksplan kan gjerne utarbeides i samarbeid med andre kommuner.

«En drøfting av kommunens folkehelseutfordringer bør inngå i strategien, jf. plan- og bygningsloven § 10-1. Vi viser til veileder for systematisk folkehelsearbeid. Vi forventer at kommunen planlegger med tanke på mangfoldet i befolkningen som samiske innbyggere og flykninger, i tillegg til særlig sårbare grupper.

Kommunale helse- og omsorgstjenester står overfor store utfordringer som må ivaretas gjennom gode planer og gode system for medvirkning. Dette er nødvendig for å sikre økonomisk og sosial bærekraft i en situasjon med økende demografiske utfordringer. Godt samarbeid mellom ulike aktører er nødvendig for å sikre forsvarlige og likeverdige velferdstjenester.

Det er positivt at strategisk kompetanseplan for Helse og omsorg skal revideres. Strategisk kompetanseplanlegging bør benyttes for å sikre tilstrekkelig fagkompetanse i tjenestene (se Verktøy for strategisk kompetanseplanlegging - KS). Planene bør inneholde framskrivninger av fremtidig behov for kompetanse. Politisk vedtatte kompetanseplaner bør inngå i det kommunale planverket, jf. Kompetanseløft 2025 - Helsedirektoratet. En styrket satsning på folkehelse og forebyggingsarbeid vil kunne bidra til å redusere behovet for helse- og omsorgstjenester noe, og dermed redusere behovet for bistand fra helsepersonell. Dette er i tråd med regjeringens eldrereform «Bo trygt hjemme» (Om Bu trygt heime-reforma - Helsedirektoratet) og Helsepersonellkommisjonens NOU 2023 «Tid for handling» (NOU 2023: 4 - regjeringen.no).»

I planstrategien sier Sortland kommune at de skal utarbeide en boligpolitisk plan med oppstart i 2025. Flere kommuner sliter med å tilby ledige boliger. Dette får konsekvenser for mange som trenger en bolig, men det blir spesielt vanskelig for de som står utenfor det ordinære boligmarkedet. I kunnskapsgrunnlaget er det pekt på at det er flere barn i lavinntektsfamilier og i familier som mottar sosialstøtte. Det er derfor viktig at det boligsosiale perspektivet blir ivaretatt i arbeidet med boligpolitisk plan.

Planprogram
I følge plan- og bygningsloven § 11-13, skal det utarbeides et planprogram for alle kommuneplaner etter reglene i pbl. § 4-1. Planprogrammet skal blant annet si noe om medvirkning, frister og tema som skal følges opp i arbeidet med kommuneplan samfunnsdel.

I kapittel 4 *Formål* i planprogrammet redegjør kommunen for hensikten med revisjonen av kommuneplanens samfunnsdel. Kommuneplanens samfunnsdel skal gi retning for samfunns-utviklinga, og er ett av kommunestyrets viktigste styringsverktøy. Om planen skal fungere som styringsdokument må sittende kommunestyret ta eierskap til planen. Det forutsetter at planen blir vedtatt så tidlige som mulig etter nytt kommunestyre er konstituert. Ifølge planstrategien skal

planen vedtas i løpet av første del av neste år, og kommunen legger derfor opp til en forenklet prosess.

Statsforvalteren mener dette er et godt grep av kommunen. Samtidig oppfordrer vi kommunen til fremover å samordne kommunens strategiske planlegging med valgperioden. Det betyr at kunnskaps-grunnlaget skal være klart til nytt kommunestyret er konstituert. En del av kulepunktene i punkt 4, som kommunen ønsker å følge opp i arbeidet med samfunnsdelen burde ha vært behandlet i kunnskapsgrunnlaget.

Planstrategien og planprogrammet kan med fordel skrives sammen. Distriktssenteret har god informasjon om planlegging og prosess, herunder om strategisk kommuneplanlegging i distriktskommuner. Mer informasjon finner dere i lenka:
https://enkelplanlegging.distriktssenteret.no/

Politisk styring forutsetter også en tydelig kobling mellom samfunnsplanen og økonomiplanen/ årsbudsjett. Det er derfor viktig at mål og strategier er mulig å operasjonalisere og er målbare.

Når det gjelder medvirkning i planprosess er det viktig at reindriftsutøverne fra Linnasuolu / Kanstadfjord / Vestre Hinnøy reinbeitedistrikt bør inviteres direkte inn som deltakere i kommunens planarbeid for å sikre reell medvirkning. Reindriftsretten er opparbeidet gjennom alders tids bruk og er en rettighet på linje med grunneierretten. Vi vil minne om at Sortland er en del av Troms reinbeiteområde. Alle plansaker og dispensasjonssaker som kan berøre reindrifta skal derfor også sendes på høring til Statsforvalteren i Troms og Finnmark.

Med hilsen

Merete Troli (e.f.)
kommunal- og beredskapsdirektør

Marit Vorren
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent